

Domonkos Miksáné 17 Éves Korában

A kép édesanyámat ábrázolja tizenhét éves korában.

Apám közvetlenül az első világháború után kötötte az első házasságát. 1918-ban, amikor a front összeomlott Olaszországban, a Piavénél, az apámnak sikerült megúsznia a fogságba esést. Hazajött, és rögtön elvette édesanyámat, Rózsa Gabriellát, aki akkor olyan tizennyolc éves lehetett. Nagyon szép asszony volt. 1919-ben megszületett az első gyerek, Péter.

Átvészelték a forradalmakat, pedig apámat egyszer még a Magyar Vörös Hadseregbe is behívták katonának [A Magyar Vörös Hadsereg a Tanácsköztársaság (lásd ott) fegyveres ereje, felállítását 1919. március 22-én rendelték el, augusztus 6-án feloszlatták. -- A szerk.]. Nem akart menni, erre jött érte két szuronyos vöröskatona, és kivitték Gödöllőre, a főhadiszállásra. Ott egy bizottság elé állították azzal, hogy maga szakember, a műszaki alakulatoknál kell hogy szolgáljon. Azzal húzta ki magát, hogy a kisgyerekek miatt nem tud állandóan ott lenni, és azt kérte, hogy a felesége meg a gyereke is vele lehessen. Megengedték, és a gödöllői királyi kastélyban kapott egy tisztii szobát.

1921-ben születtem én, és 1923-ban a kishúgom, Anna. Addigra megromlott a házasság, és szétváltak. Olyan megjegyzéseket hallottam néha apámtól, hogy a nagyanyám állandóan viszályt szított közte és a fiatalasszony között. És emiatt romlott volna meg.

Miután elváltak, anyám a család saját üzemében dolgozott, az irodai munkát végezte. Arról nem tudok, hogy szerzett-e valamilyen iskolát. Anna húgom elvégezte a négy polgárit, de úgy tudom, utána már nem volt lehetőség. A családnak sem ment már akkor nagyon jól a zsidótörvényes megszorítások miatt [lásd: zsidótörvények Magyarországon]. Anna húgom valami papíruzemben dolgozott, ahol zacskóragasztást vagy hasonló primitív munkát végzett. Addig volt ott, amíg 1944-ben elkezdtek a budapesti zsidó nőket is összeszedni. Akkor édesanyjával együtt vitték el. De talán a szerencséjére, mondhatom, elszakadtak egymástól. Édesanyámat, ahogy én tudom, nem a gyalogmenetbe osztották be, hanem egy uszályba tették, amivel a Dunán akarták fölvenni őket. Állítólag ez az uszály elsüllyedt. Hogy ez szándékos volt-e, vagy találat érte, azt nem tudom. A benne lévő nők odavesztek. [Elsüllyedt uszályt a szakirodalom nem említi. A nyilasok november 6-tól nagyjából november végéig mintegy 30 ezer budapesti zsidót és kb. 50 ezer munkaszolgálatost hajtottak a nyugati határszélre, főleg gyalog. A Nemzetközi Vöröskereszt egyik vezetőjének jelentése szerint a Budapestről Hegyeshalom felé hajtott deportáltak egy részét Gönyűnél négy kikötött uszályon szállásolták éjszakára. Sokan a végkimerültségtől a jeges Dunába estek, másokat a nyilasok löktek a vízbe. (Lévai Jenő: Zsidósors Magyarországon. Budapest, 1948) -- A szerk.]